

Nr 1014

Av fru Sundberg m. fl., om bättre service i bostadsområden.

(Lika lydande med motion nr 886 i Första kammaren)

Kravet på bättre boendemiljö och utbyggd service ställs i dag av allt fler och större grupper i vårt samhälle. Med rätta hävdas att denna miljö uppvisar tydliga brister i fråga om trivselskapande serviceanordningar. Det ökade kvinnliga förvärvsarbetet och inte minst det växande antalet äldre människor har bidragit till ökad efterfrågan på sådan service samtidigt som utbudet av den i äldre tider gängse hemarbetskraften blivit helt obefintligt.

Servicebehov

De gifta kvinnornas ökade engagemang i förvärvslivet har naturligtvis gjort frågan om barntillsyn särskilt betydelsefull. Men även på en rad andra områden har uppstått problem för de familjer där båda makarna förvärvsarbetar och tillsammans dessutom skall svara för hemmets skötsel. Ökade avstånd till arbetsplatser, affärer, läkarmottagningar och andra nödvändiga institutioner har ytterligare försvårat situationen.

Det växande antalet pensionärer som — i sin egenskap av äldre generation — kanske känner sig främmande för särskilt den moderna tätortens speciella »självbetjäningsatmosfär» har all anledning att ställa krav på en bättre service. Med kvartersbutikernas försvinnande hänvisas de nu till de stora snabbköpsaffärerna, som saknar nära nog varje tillstymmelse till personlig betjäning. En närbelägen servicecentral, med uppgift att ombesörja hämtning av mat, ta emot och lämna tvätt, utföra persontransporter av äldre, handikappade och sjuka m. fl. och ombesörja allmän varuförmedling vore sannolikt av största värde. Institutionsvården kan eljest komma att bli den sista utvägen för en gammal, handikappad eller sjuk människa som i själva verket med en viss hjälp skulle klara sig utmärkt på egen hand i den egna bostaden.

Olika former av fritidsservice skulle vara av stort värde för särskilt de handikappade, de äldre och de ensamstående. Av en ensamstående har i synnerhet de som har vården om barn ett stort hjälpbehov.

Serviceplaneringens målsättning bör vara att utrymme ges för alla grupper olik behov i syfte att nå ett gott praktiskt resultat. Ett tänkbart till-

vägagångssätt vore att helt enkelt bevilja förmånliga lån i samband med uppförandet av serviceområden under förutsättning att kravet på vissa normer till gagn för de äldre, de handikappade, de ensamstående, barnfamiljerna etc. vore uppfyllda.

Boendemiljöns utformning

Såsom ett led i strävan att tillgodose olika typer av servicebehov bör även ingå målsättningen att uppfylla människors olika anspråk i fråga om boendemiljöns utformning. Såväl äldre som moderna, centrala stadsområden jämte ytterområden med dess hyreshus- och villabebyggelse måste ha likvärdiga möjligheter till god service. Eftersom debatten om boendeservice hittills nästan enbart uppehållit sig vid den moderna höghusbebyggelsens behov är det enligt vår mening nödvändigt att framhålla detta. En onödig likriktning av boendemiljön med tonvikt på höghusbebyggelsen kan eljest inträda. Strävan efter en ökad småhusbebyggelse får ej motverkas genom bristande serviceplanering för sådana områden. En hög planeringsberedskap torde dock förutsätta en översyn av hela boendeservicebegreppet. Inte minst utformningen av den kommersiella verksamheten torde spela en särskilt väsentlig roll för denna sistnämnda typ av bebyggelse. Utkörning av matvaror, hämtning av tvätt och annan förmedling av varor och tjänster bör därför från samhällts sida stimuleras på ett helt annat sätt än tidigare. En tänkbar utväg vore att utgående från vissa krav i fråga om utbyggd kundservice erbjuda förmånliga garantilån, stimulansbidrag och/eller förmånliga avdrag åt de intresserade affärsföretagare, som är beredda att satsa på en helt serviceinriktad distributionsteknik.

En föga önskvärd konsekvens av den förda bostadspolitiken har blivit att olika bostadsområdens ålder tenderar att samvariera med invånarnas. I äldre bostadsbestånd bor i stor utsträckning de äldre människorna, och i nyare följaktligen huvudsakligen de yngre. Endast genom att upprätthålla det tidigare nämnda kravet på allsidig service kan den rådande, alltmär påtagliga tendensen till åldersmässig kategoriklyvning förhindras. För förståelsen olika grupper och olika generationer emellan verkar nämligen sådan kategoriklyvning i starkt negativ riktning. Framtidens boendemiljö bör därför inriktas på att varje bostadsområde inom sig samlar olika kategorier av människor i allmänhet och människor tillhörande olika åldersgrupper i synnerhet. Det skulle medföra många fördelar även utöver den nämnda ökade förståelsen. I dagens läge tenderar nämligen institutioner som t. ex. daghemmen att alltför snabbt mista sitt lokala, praktiska värde, eftersom åldersfördelningen i deras respektive upptagningsområden mestadels är ojämn med tyngdpunkten förlagd till åldersintervall omfattande huvudsakligen yngre barnfamiljer. Om människor tillhörande olika åldersgrupper i stället får leva i samma bostadsområden skulle t. ex. daghem, skolor och andra liknande institutioner kunna komma till bättre använd-

ning genom att beläggningen blev mera jämnt fördelad över tiden inte minst genom att av flera institutioner var och en kunde utnyttjas för skilda ändamål, såsom t. ex. sker i de fall där skolmatsalar inte bara används av skolungdom utan också av pensionärer.

Huvudmannaskap och finansiering

Inte på något område torde splittringen i fråga om huvudmannaskap och finansiering vara så påfallande som när det gäller sådana tjänster som kan betecknas som sociala serviceåtgärder. Om man ser till det enskilda bostadsområdet kan därför effektiv service åstadkommas endast genom samverkan mellan stat, kommun och olika frivilliga organisationer och enskilda företag. T. ex. barntillsyn är således i regel helt beroende av såväl statligt stöd som kommunalt initiativ medan frivilliga organisationer med kommunens stöd ofta driver olika former av ordnad fritidsverksamhet. Även det enskilda initiativet har den största betydelse för den sammanlagda serviceeffekten.

Det sålunda splittrade huvudmannaskapet har naturligtvis ej bidragit till att underlätta den totalplanering och den samordning av olika servicefunktioner som så väl behövs. Att en sådan samordning måste komma till stånd är emellertid helt klart. De olika intressenterna bör därför inleda ett vidgat samarbete och framför allt skapa gemensamma kontaktorgan såsom servicecentraler utrustade med möjligheter till »rullande service» (servicebussar etc.). Den sociala verksamhetens olika stödåtgärder kan därigenom med fördel samordnas med och kanske delvis överlåtas på enskilda organ. I vissa fall skulle måhända kommunerna kunna bidra med medel till de kommersiella företagens socialt betingade verksamhet.

Även i fråga om fritidsservicen måste det privata initiativet ges en större betydelse än för närvarande. Gemensamhetscentra, uppbyggda kring t. ex. bibliotek, bör således ges sådan karaktär att de stimulerar till kommersiell etablering. Restaurang- och affärsverksamhet, samlingslokaler för olika grupper i olika åldrar, hobbylokaler och föreläsningssalar bör således kunna rymmas under samma tak. Alla parter skulle i sin egen verksamhet sannolikt dra fördel av ett sådant system, och detta gäller inte minst den kulturella sektorn som vanligtvis har stora marknadsföringsproblem. Denna lösning har ur kostnadssynpunkt uppenbara fördelar.

För att ytterligare stimulera till en önskvärd samordning bör de i serviceområdet boende slutligen ges möjlighet till insyn i och visst inflytande på serviceverksamheten. Ett ökat medinflytande torde med fördel kunna utformas i ett föreningssystem med ombud, som kontinuerligt kan sammanträffa med representanter för såväl kommunal som enskild verksamhet. Därigenom kan förutsättningar skapas för ett nära nog perfekt samarbete mellan konsumenter och producenter, och endast på det sättet kan skilda grupperns olika krav verkligen komma att beaktas.

Med stöd av vad ovan anförts hemställas,
att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla att förevarande motion överlämnas till den år 1967 tillkallade servicekommittén för beaktande.

Stockholm den 28 januari 1969

Ingrid Sundberg (m)

Blenda Ljungberg (m) Ove Nordstrandh (m) Per Petersson (m)

i Gäddvik

Arvid Enarsson (m) Carl Eric Hedin (m) Märten Werner (m)
